

Amacım yazarak insanlığı anlatmak

Usta yazar Ahmet Ümit, yeni kitabıyla ilgili ilk röportajını BirGün'e verdi. Ümit, "Benim romanlarımın birçok amacı var ama en çok insan hakikatini ortaya koymak. İnsanın iyi veya kötü olmadığını anlatmak" diyor

Mustafa KÖMÜŞ

USTA yazar Ahmet Ümit'in yeni kitabı 'Kayıp Tanrılar Ülkesi' bugün okurla buluşuyor. Ümit, Pergamon antik kenti ve Berlin'i anlattığı bu romanında birçok konuya değiniyor. Kitapta Başkomiser Yıldız Karasu ve Ölmez Ailesi üzerinden Almanya'da yaşayan göçmen ailelerin sorunlarını, yaşadığı içkiçliği da görüyoruz, Neonazilerin yükselişini de. Ayrıca Zeus'un ağzından mitolojik öyküleri de okuyoruz. Kitap, ilginç bir şekilde soyismi 'Ölmez' olan Cemal'in öldürülmesiyle başlıyor. Her cinayette Yunan mitolojisine bir gönderme yapılıyor. Ahmet Ümit ile 'Kayıp Tanrılar Ülkesi'ni ve anlattığı konuları konuştuk.

İlk olarak kitaptaki başkarakterden başlamak istiyorum. Başkomiser Yıldız Karasu'dan... Türkiye'yi politik göçmen bir ailenin kızı ama süreklili kendisinden "Alman vatandaşsım" diye bahsediyor. Bunu özellikle mi tercih ettiniz?

Ben kitabı yazarken Berlin'e gittim, orada yaşadım. Orada Türkiye'yi insanlarla oturup kalktım. Epeydir de giderim Berlin'e. İlk gittiğim zaman oldukça şaşırılmıştım. Bir kütüphanede Türkiye'li, Deniz isminde genç bir arkadaş çalışıyordu. "Ben Alman'ım. Babam ve annem Türkiye'li ama ben Alman'ım. O ailede doğduğum için Türkiye kültürüyle yakından ilgililiyim ama ben Alman'ım" dedi bana. Artık ilk göçün 60'ıncı yılı. O çocuklar orada doğdular ve kendilerini Alman olarak görüyorlar. Özellikle bu karakterleri seçtim. Ölmez Ailesi'nin romanı bu aslında. Bunlar Pergamon kazılarında yıllarca çalışmışlar. Sonra Almanya'ya göç etmişler. O nedenle Almanya'daki göçmen işçi meselesini anlatmak ve yükselen ırkçılığı anlatmak için böyle bir karakter şart olmuştu.

Ölmez ailesinden bahsettiniz. Bir de Yıldız Karasu var. Bunlar Türkiye kökenli ama bir taraf Almanya'yla entegre olabilmis, diğer taraf hâlâ bazı sınımlar yaşıyor. Kitabı yazma sürecinizde bunu nasıl gözlemlediniz?

Almanya'ya giden ilk Türkiye kökenli dönem için gitti. Ama dönmediler. Alman hükümeti buna hazırlıksız yakalandı. Bu insanların çoğu da kursal kesimden insanlardı. Dolayısıyla oraya gidince Alman toplumuyla uyum sağlamak bir yana iyice kapandılar. Bu birinci kuşak. İkinci kuşak biraz daha uyum sağladı. Fakat üçüncü kuşak artık oralı oldu. Fakat hâlâ kendilerini Alman hissetmekte sorun var. Yıldız için de sorun var. Yıldız da o ırkçılığın, dışlanışlığın içinde yaşıyor, Ölmez Ailesi de. Her zaman ikinci sınıf vatandaş olma durumunu hissediyorlar. Özellikle Yıldız, bunun kavgasını veriyor kendi içinde.

Türkiye'de de dünyada da başkomiser veya dedektifin kadın olması çok sık rastlamıyoruz. Son dönemde artmış olsa da... Bir erkek olarak bu kadar güçlü bir kadın karakteri yazarken zorlandınız mı?

Ashlında çok zorlanmadım. Çok fazla güçlü kadın tanıyorum ben. Özellikle Yıldız Karasu'yu yazdım ben. Hem kadın olsun hem de Türkiye'li olsun istedim. Polis teşkilatı Türkiye'de de dünyada da erkek bir teşkilattır. Bu topluluğun içinde kadın olarak var olan bir karakter olsun istedim. Bir de çelişki yarattım. Yıldız'ın babası ve annesi politik göçmen. Solcu bir anne babanın kızı. Biraz da

Ali Dilan Esen

Mitolojik öykülerin temelini anlattım

Biraz kitapta geçen mitolojik hikâyelerden bahsedebilir miyiz?

Bu romanda mitolojik öykünün temeli anlatılıyor. Pergamon Altarı'nın duvardaki kabartmaları bunu anlatıyor. Tanrılarla devlerin savaşını anlatıyor. Bu bir kırılma noktasıdır. Anatanrıçadan kopuşu, diğer bir deyişle

anaerik yapıdan ataerik yapıya geçişi anlatıyor. Anatanrıça Gaia herkesi yaratandır. Zeus kadın dönemi bitti, ataerik dönem başladı diyor. Devlerin yenmesinin anlamı aslında Gaia'yı, kadınları yenmesidir. Böylece tarihsel gelişim içinde anaerik yapının yıkıldığını ve ataerik yapının kurulduğunu görüyoruz.

Bu romanda mitolojik öykünün temeli anlatılıyor. Pergamon Altarı'nın duvardaki kabartmalar bunu anlatıyor. Bu bir kırılma noktasıdır. Anatanrıçadan kopuşu, diğer bir deyişle anaerik yapıdan ataerik yapıya geçişi anlatıyor.

tepkiler olarak polis oluyor. Ama babasıyla daha sonra çok doğru ilişkiler kuruyor. Ben de benzer şeyler yaşadım. Kızım Gül, 12 Eylül koşullarında doğdu. Bu aileye doğduğu için de illegal evlerde büyüdü. Yıldız Karasu'yu yazarken de Gül'ü model olarak aldım.

Kitabın daha önceki kitaplarından Patasana'yla çok benzer yönleri var. Yeni bir kitaba başlarken diğer kitaplarınızla bakıp etkileniyor musunuz?

Elbette etkileniyorum. Bu, benim on dördüncü romanım artık. Bu kitabın evet, Patasana'yla bir bağlantısı var. Dönüp Patasana metinlerini okudum. Bu kitabın metinlerinin daha farklı olmasını istedim çünkü. Patasana'dan farkı şu: Oradaki metinler günümüzdeki cinayet problemlerinden bağımsızdı. Burada ise Zeus'un ağzından yazılan metin doğrudan cinayete bağlantılı. Bir de Patasana'dan farklı olarak burada yabancı bir kenti anlatım. Bu roman Pergamon kadar Berlin'i de anlatıyor. Berlin'in sokaklarında geziyorsunuz, tarihini görüyorsunuz, Rosa Luxemburg'lara selam var, İkinci Dünya Savaşı, Naziler... Böyle bir farkı var Patasana'dan. Ayrıca Zeus'un dili de farklı bir dil. O dili kullanmak için oturma tekrar Homeros'un İlyada'sını Odysseia'sını; Hesiodos'un Theogonia'sını okudum. Okudum ve o dili bulmaya çalıştım.

Zeus kitapta bize insanın kötü bir varlık olduğunu anlatıyor. Siz

eserlerinizde insanın doğasının iyi olmadığını vurguluyorsunuz. Bu kitapta biraz daha öne çıkmış gibi...

İnsan kötüdür diyemeyiz. Benim romanlarımın birçok amacı var ama en çok insan hakikatini ortaya koymak. İnsanın iyi veya kötü olmadığını anlatmak. Günümüzdeki sanayi toplumu, kapitalizm vahşi bir toplum ortaya çıkardı. Güçlülerin ayakta kaldığı, güçsüzlerin yok olduğu bir sistem yarattı. Bunun karşısında başından beri, Spartaküs, Fransız İhtilali, Paris Komünü, Ekim Devrimi, 68 hareketleri gibi isyanlar hep oldu. Toplumsal adalet, özgürlük, bağımsızlık, insan onurunun korunacağı sistemler yaratmak için arayış içine girdiler. Fakat şu ana kadar her defasında istenilen o toplum yaratılmadı. Ben 'insan kötüdür' den çok 'insan iyi değildir' diyorum. İyi eğitilirse, iyi koşullarda yaşayabilirsek iyi olabiliriz. Burada kültürün önemli açığa çıkıyor. Demokratik, doğaya saygılı, öteki canlılara, insana saygılı bir kültür yaratmamız lazım.

Bu kültür sadece politik değil. Politika bazen anahtar olabilir ama uzun vadeli dönüşümde asıl mesele kültürel dönüşümdür. Bu kültürel dönüşümü artık yaşamın amentüsü yapmamız lazım. Asıl politik dönüşüm böyle gerçekleşecektir. Yazarların fikirleri de bu dönüşümde çok önem taşır.

Kitaplarınız ciddi psikolojik öğeler içeriyor. Bunun için özel bir çaba harcıyor musunuz, yardım alıyor musunuz?

Tabii ki psikolog arkadaşlarıma soruyorum. İşte bu kitaptaki hikâyede grandiyöz megalomani görüyoruz. Ama esas olarak derinlemesine bunun üzerine çok çalışmıyorum. Kendi karakterlerim üzerine çalışıyorum. Bence roman biraz da bu demek. Bunu ilk Cervantes, Don Kişot'la yaptı. İpuçu vermeyelim bizim katilimiz de Don Kişot'un yaptığı gibi yapıyor. Kendi topluma kapatıyor ve buna reaksiyon veriyor. Aynıys Zeus'ta da var.

Kitapta Neonazilerin yükselişini de anlatıyorsunuz. Ne düşünüyorsunuz?

Yenilmiş ama onurlu insanlar

Yaman karakterleriyle 12 Eylül dönemi de anlatılıyor romanda...

78 kuşağın yazacağı. Biz 68 kuşağın daha farklıyız. Onlardan çok daha fazla acılar çekti. Hiçbir şekilde küçümsemek için söylemiyorum. Onlar olmasa biz de olmazdık. Ama 12 Mart dönemiyle 12 Eylül arası ve sonrasında öldürülen devrimciler, yapılan işkenceler çok daha ağırdır. Biz o kuşağın insanlarıyız. Onun bir ayağı Türkiye'de kalan devrimcilerdir, bir ayağı da yurtdışına gitmek zorunda kalanlardır. Onları gördüm ben. Nâzım Hikmet'in Moskova'da daha iyi koşullarda olmasına rağmen yaşadığı yurt özlemini İsviçre'ye Yunanistan'a Almanya'ya, Hollanda'ya gittiğimde o insanların gözlerinde gördüm. Yaman da dediğim gibi kendi kızına yardımcı olarak bir şeyler yapmaya çalışıyor. Onlar yenilmiş ama onurlu ve soylu insanlar bence.

Sadece Almanya'da değil Türkiye'de de dünya genelinde de böyle bir çağ yaşıyoruz. İrkçılığın ve fundamentalist dinciliğin yükseldiğini görüyoruz. Artık onların partileri var. O partilerde örgütleniyorlar ve o alıyorlar. Duvar yıkılıp Doğu'daki fabrikalar kapatılınca burada ortaya çıkan işsizlik bunun başlıca nedenlerinden. Bu bir dönem ama insanlık bunu da atlatacaktır.

Bergama'nın mitolojik tarihini yazmayı neden istediniz?

2007 yılında Leipzig'de kitap fuarına gittim. Giderken Berlin'deki Bergama Müzesi'ne de uğradım. Girdim ve Pergamon Altarı'nı gördüm. 2011 yılında psikologlar beni konuşma yapmam için Bergama'ya davet etti. Orada Pergamon'u ilk kez gördüm ve çok etkilendim. Pergamon'un önemi şu, Helenistik dönemde başkent. Bir kere Zeus Altarı benzersiz. İkincisi kütüphane. Mısırlularla aralarında problem çıkınca Pergamonlular parşömeni buluyor. Parşömen sayesinde kitabın ilk hali ortaya çıkıyor. Sonra Roma kenti oluyor. Gözümüz gibi bakmamız gereken bir şehir ama biz yapmıyoruz. Almanlar geliyor orada yol çalışması yaparken Zeus Altarı'nı götürüyor hem de izin alarak. Bu senin kültürün, buna nasıl sahip çıkılmaz.

Kitapta sizin en çok yaşadığınız karakteriniz Başkomiser Nevzat da var...

Tabii Türkiye'ye uzanan bir cinayet olunca olay, doğal olarak Nevzat'a da geliyor. Şu an elimde sevmeyi bilmeyen erkekleri yazdığım bir masal kitabı var. Ondan sonra da bir Nevzat kitabı gelecek. Bu kitapta Nevzat, kızımın ve karısının katillerinin peşine düşecek ve bulacak.

tamami.birgun.net'te